

31993L0013

21.4.1993

EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA

L 95/29

**NÕUKOGU DIREKTIIV 93/13/EMÜ,
5. aprill 1993,
ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes**

EUROOPA ÜHENDUSTE NÕUKOGU,

eelkõige esineb märkimisväärseid erisusi liikmesriikide õigusaktides, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi tarbijalepingutes;

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 100a,

liikmesriikide ülesandeks on tagada, et tarbijatega sõlmitud lepingud ei sisaldaks ebaõiglasi tingimusi;

võttes arvesse komisjoni ettepanekut, ⁽¹⁾

koostöös Euroopa Parlamendiga, ⁽²⁾

tarbijad tunnevad üldjuhul ainult oma liikmesriigi kauba ja teenuste müüki reguleerivaid õigusnorme; teadmatus võib takistada neil teha kauba või teenuste otseostu tehinguid teises liikmesriigis;

võttes arvesse majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust ⁽³⁾

ning arvestades, et:

et hõlbustada siseturu väljakujundamist ning kaitsta kodanikke kui tarbijat, kes omandab kaupa ja teenuseid muu kui oma liikmesriigi õigusaktidega reguleeritavate lepingute alusel, on oluline kõnealustest lepingutest kõrvaldada ebaõiglased tingimused;

enne 31. detsembrit 1992 tuleb võtta meetmed siseturu järkjärguliseks väljakujundamiseks; siseturg hõlmab sisepiirideta ala, kus kaup, isikud, teenused ja kapital liiguvad vabalt;

sellega abistatakse kaupade müüjaid ja teenuste osutajaid kaupade ja teenuste müümisel nii kodumaal kui ka siseturu kõigis osades; see soodustab konkurentsi ning aitab seega laiendada ühenduse kodanike kui tarbijate valikuvõimalusi;

ühelt poolt kauba müüja või teenuste osutaja ning teiselt poolt tarbija vahelisi lepingutingimusi käsitlevates liikmesriikide õigusaktides esineb palju erisusi ning seetõttu on tarbijatele kaupa ja teenuseid müüvad riiklikud siseturud üksteisest erinevad ning müüjate ja tarnijate vahel võib tekkida konkurentsi moonutamist, eeskätt juhul, kui teenuseid ja kaupa müüakse teises liikmesriigis;

ühenduse kahes tarbijate kaitse ja teavitamise poliitika programmis ⁽⁴⁾ on rõhutatud, et on tähtis kaitsta tarbijaid ebaõiglaste lepingutingimuste eest; see kaitse tuleks sätestada ühenduse tasandil ühtlustatud või vahetult seal vastuvõetud õigusnormidega;

⁽¹⁾ EÜT C 73, 24.3.1992, lk 7.

⁽²⁾ EÜT C 326, 16.12.1991, lk 108 ja EÜT C 21, 25.1.1993.

⁽³⁾ EÜT C 159, 17.6.1991, lk 34.

⁽⁴⁾ EÜT C 92, 25.4.1975, lk 1 ja EÜT C 133, 3.6.1981, lk 1.

kõnealustes programmides pealkirja all "Tarbijate majandushuvide kaitse" kindlaksmääratud põhimõtte kohaselt väidetakse järgmist: "kauba ja teenuste omandajad peaksid olema kaitstud müüja või teenuste osutaja volist tulenevate kuritarvituste eest, eelkõige ühepoolsete tüüplepingute ning oluliste õiguste ebaõiglase lepingutest väljajätmise eest";

tarbijat saab tõhusamalt kaitsta, kui ebaõiglase tingimuste suhtes võetakse vastu ühtsed õigusnormid; kõnealuseid õigusnorme tuleks kohaldada müüjate või teenuste osutajate ning tarbijate vahel sõlmitud kõigi lepingute suhtes; seetõttu tuleb käesoleva direktiivi reguleerimisalast muu hulgas välja jätta töölepingud, pärimisõigust ja perekonnaõigust käsitlevad lepingud ning lepingud, mis on seotud äri- või täisühingute asutamise ja töö korraldamisega;

tarbija peab olema samaväärselt kaitstud nii suusõnaliste kui ka kirjalike lepingute puhul, viimaste puhul olenemata sellest, kas lepingutingimused on kindlaks määratud ühe või mitme dokumendiga;

praegused siseriiklikud õigusaktid võimaldavad ette näha üksnes osalist ühtlustamist; käesolev direktiiv hõlmab eelkõige ainult neid lepingutingimusi, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud; liikmesriikidel peaks olema võimalus asutamislepingu sätteid arvesse võttes kindlustada tarbijatele kõrgem kaitstuse tase siseriiklike õigusnormide abil, mis on käesoleva direktiiviga ettenähtud õigusnormidest rangemad;

eeldatakse, et liikmesriikide põhikirjasätted või õigusnormid, millega vahetult või kaudselt määratakse kindlaks tarbijalepingute tingimused, ei sisalda ebaõiglasi tingimusi; seetõttu tundub, et käesoleva direktiiviga ei ole vaja reguleerida tingimusi, mis tulenevad kohustuslikest põhikirjasätetest või õigusnormidest või rahvusvahelistest konventsioonidest, millega liikmesriigid või ühendus on ühinenud; sõnastus "kohustuslikud põhikirjasätted või õigusnormid" artikli 1 lõikes 2 hõlmab ka lepinguosaliste suhtes seadusega ettenähtud korras kohaldatavaid eeskirju, kui ei ole kokku lepitud teisiti;

liikmesriigid peavad siiski tagama, et lepingud ei sisaldaks ebaõiglasi tingimusi, eeskätt sellepärast, et käesolevat direktiivi kohaldatakse ka kaubandus-, äri- või kutsetegevuse suhtes;

lepingutingimuste ebaõigluse kontrollimiseks vajalikud kriteeriumid on vaja üldiselt kindlaks määrata;

väljavalitud üldkriteeriumidel põhinevat hinnangut tingimuste ebaõigluse kohta eelkõige avalikus müügi- või tarnetegevuses, millega pakutakse kollektiivset teenust kasutajatevahelist solidaarsust arvesse võttes, tuleb täiendada asjaosaliste erihuvide üldhinnanguga; see sisaldab heausksuse nõuet; heausksuse hindamisel tuleb erilist tähelepanu pöörata lepinguosaliste positsiooni tugevusele läbirääkimistel ja sellele, kas tarbijat mõjutati tingimusega nõustuma, kas kaup müüdi või teenused osutati tarbija erikorralduse alusel; müüja või teenuste osutaja saab täita heausksuse nõude juhul, kui ta kohtleb ausalt ja õiglaselt teist lepinguosalist, kelle õigustatud huvi ta peab arvesse võtma;

käesoleva direktiivi minimaalse laadi tõttu on sellele lisatud tingimuste loetelu üksnes soovituslik ning liikmesriigid võivad oma siseriiklike normidega kõnealuste tingimuste ulatust laiendada või piirata;

lepingutingimuste õigluse hindamist peaks mõjutama kauba või teenuste laad;

käesoleva direktiivi kohaldamisel ei hinnata ebaõigluse suhtes lepingu põhiobjekti ega tarnitava kauba või osutatavate teenuste kvaliteedi ja hinna suhtega seotud tingimusi; lepingu põhiobjekti ning hinna ja kvaliteedi suhte võib sellest hoolimata arvesse võtta muude tingimuste õigluse hindamisel; sellest järeldeb muu hulgas, et sellist hindamist ei tehta ka kindlustuslepingute puhul, mille tingimustega määratakse kindlaks või piiritletakse kindlustusrisk ja kindlustaja kohustused, sest need piirangud võetakse arvesse tarbija poolt makstava kindlustusmaks arvutamisel;

lepingud peaksid olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles ning tarbijale tuleks anda tegelik võimalus kõigi tingimustega põhjalikult tutvuda, kusjuures kahtluse korral tuleks kohaldada tarbijale kõige soodsamat tõlgendust;

liikmesriigid peaksid tagama, et müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingud ei sisaldaks ebaõiglasi tingimusi ning et juhul, kui selliseid tingimusi on siiski seatud, ei oleks need tarbijale siduvad ning leping oleks kõnealustel tingimustel lepinguosalistele siduv ainult juhul, kui seda on võimalik jätkata, ilma et see sisaldaks ebaõiglasi tingimusi;

teatavatel juhtudel on oht, et tarbija võib jääda ilma käesoleva direktiiviga sätestatud kaitsest, kui lepingu suhtes kohaldatavaks määratakse kolmanda riigi õigus; seetõttu peaksid käesolevas direktiivis olema kõnealust ohtu välistavad sätted;

isikutel ja organisatsioonidel, kui nendel on liikmesriigi õigusaktide alusel õigustatud huvi tarbijat kaitsta, peaks olema võimalus tarbijalepingute üldtingimuste, kuid eelkõige ebaõiglaste tingimuste suhtes algatada menetlusi kas kohtus või haldusasutustes, kes on pädevad kaebuste üle otsustama või asjaomaseid kohtumenetlusi algatama; see võimalus ei tähenda siiski üldtingimuste eelnevat kontrollimist eri majandusharudes;

liikmesriikide kohtutel või haldusasutustel peavad olema piisavad ja tõhusad vahendid, et ebaõiglaste tingimuste seadmist tarbijalepingutes takistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

1. Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes.

2. Lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel põhikirjasätetel või õigusnormidel ning nende rahvusvaheliste konventsioonide sätetel või põhimõtetel, millega liikmesriigid või ühendus on ühinenud, eelkõige transpordi valdkonnas, ei kuulu käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.

Artikkel 2

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) *ebaõiglaste tingimused* — artiklis 3 kindlaksmääratud lepingutingimused;
- b) *tarbija* — füüsiline isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatavate lepingute raames toimib eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandus-, majandus- ega kutsetegevusega;
- c) *müüja või teenuste osutaja* — füüsiline isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatavate lepingute raames toimib eesmärkidel, mis on seotud tema kaubandus-, majandus- või kutsetegevusega, olenemata sellest, kas ettevõtte on era- või riigiomanduses.

Artikkel 3

1. Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.

2. Tingimust ei loeta kunagi eraldi kokkulepituks, kui see on eelnevalt koostatud ning tarbija ei ole seetõttu saanud tingimust sisuliselt mõjutada, eriti eelnevalt koostatud tüüplepingute puhul.

Asjaolu, et tingimuse teatavad aspektid või üks konkreetne tingimus on eraldi kokku lepitud, ei välista käesoleva artikli kohaldamist lepingu ülejäänud osa suhtes, kui lepingu üldhinnangu põhjal selgub, et leping on ikkagi eelnevalt koostatud tüüpleping.

Kui müüja või teenuste osutaja väidab, et tüüptingimus on eraldi kokku lepitud, langeb selle tõendamiskohustus temale.

3. Lisa sisaldab soovituslikku ja mittetäielikku loetelu tingimustest, mida võib pidada ebaõiglasteks.

Artikkel 4

1. Ilma et see piiraks artikli 7 kohaldamist, võetakse lepingutingimuse hindamisel arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub.

2. Tingimuste õiglase või ebaõiglase iseloomu hindamine ei ole seotud lepingu põhiobjekti mõiste, hinna ja tasu piisavuse ega vastutehinguna pakutavate teenuste või kaubaga, kui kõnealused tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.

Artikkel 5

Lepingutes, mille kõik või teatavad tarbijale pakutavad tingimused esitatakse kirjalikult, peavad kõnealused tingimused olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles. Kui tingimuse tähenduse suhtes on kahtlusi, tuleb kohaldada tarbijale kõige soodsamat tõlgendust. Seda tõlgendamiseeskirja ei kohaldata artikli 7 lõikega 2 ettenähtud menetluste puhul.

Artikkel 6

1. Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglaste tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on oma siseriiklike õigusaktide alusel tarbijaga sõlminud, ei ole tarbijale siduvad ning leping on kõnealustel tingimustel lepinguosalistele jätkuvalt siduv ainult juhul, kui seda on võimalik jätkata nii, et see sisaldab ebaõiglasi tingimusi.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et tarbija ei kaota käesoleva direktiiviga pakutavat kaitset põhjusel, et lepingu suhtes kohaldatavaks õiguseks valitakse kolmanda riigi õigus, kui leping on ühe või mitme liikmesriigi territooriumiga tihedalt seotud.

Artikkel 7

1. Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.

2. Lõikes 1 nimetatud vahendite hulka kuuluvad sätted, mille kohaselt isikud ja organisatsioonid, kellel on liikmesriigi õiguse alusel õigustatud huvi tarbijat kaitsta, võivad kooskõlas siseriikliku õigusega pöörduda kohtute või pädevate haldusasutuste poole, kes otsustavad üldiseks kasutamiseks mõeldud lepingutingimuste ebaõigluse üle ning võivad kohaldada asjakohaseid ja tõhusaid vahendeid, et lõpetada selliste tingimuste jätkuv kasutamine.

3. Võttes vajalikul määral arvesse siseriiklike õigusakte, on võimalik lõikes 2 nimetatud õiguskaitsevahendeid kasutada eraldi või koos ühe ja sama majandusharu mitme müüja või teenuste osutaja või nende ühingute vastu, mis kasutavad või soovivad kasutada samu või samalaadseid üldisi lepingutingimusi.

Artikkel 8

Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase.

Artikkel 9

Komisjon teeb Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettekande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta hiljemalt viis aastat pärast artikli 10 lõikes 1 nimetatud tähtpäeva.

Artikkel 10

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 31. detsembril 1994. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kõnealuseid sätteid kohaldatakse kõigi lepingute suhtes, mis on sõlmitud pärast 31. detsembril 1994.

2. Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse meetmetesse või nende meetmete ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastuvõetavate siseriiklike põhiliste õigusaktide teksti.

Artikkel 11

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Luxembourg, 5. aprill 1993

Nõukogu nimel

eesistuja

N. HELVEG PETERSEN

LISA

TINGIMUSED, MILLELE ON VIIDATUD ARTIKLI 3 LÕIKES 3

1. Tingimused, mille eesmärk või tagajärg on:

- a) müüja või teenuste osutaja õigusliku vastutuse välistamine või piiramine tarbija surma või tervisekahjustuse korral, mis tuleneb kõnealuse müüja või teenuste osutaja tegevusest või tegevusetusest;
- b) tarbija õigushüve sobimatu välistamine või piiramine, võrreldes müüja või teenuste osutaja või teise osapoolega, juhul kui müüja või teenuste osutaja jätab täielikult või osaliselt täitmata lepingulised kohustused või täidab neid ebapiisavalt, sealhulgas mis tahes võlanõude hüvitamise võimalus, mis tarbija võib müüja või teenuste osutaja vastu esitada;
- c) tarbijale siduvad lepingud, kusjuures müüja või teenuste osutaja tegevus on seotud tingimusega, mille täitmine oleneb üksnes tema enda tahtest;
- d) müüja või teenuste osutaja võimalus kinni pidada tarbija makstud summad, kui tarbija otsustab lepingu sõlmimisest või selle täitmisest loobuda, kusjuures tarbija ei saa müüjalt või teenuste osutajalt hüvitust samaväärse summa ulatuses, kui lepingu lõpetajaks on müüja või teenuste osutaja;
- e) ülemäära suure hüvitussumma nõudmine tarbijalt, kes ei täida oma kohustust;
- f) võimaldada müüjal või teenuste osutajal lõpetada leping suvaõiguse alusel, kusjuures tarbijale ei anta sama võimalust, või võimaldada müüjal või teenuste osutajal kinni pidada summad teenuste eest, mida ta ei ole veel osutanud, kusjuures müüja või teenuste osutaja on lepingut lõpetav osapool;
- g) anda müüjale või teenuste osutajale võimalus lõpetada tähtajatu leping, sellest mõistliku aja jooksul ette teatamata, välja arvatud siis, kui lepingu lõpetamiseks on tõsised põhjused;
- h) pikendada automaatselt tähtajalist lepingut, kui tarbija ei ole vastupidist avaldust esitanud ning tähtaeg, mis on määratud tarbijale lepingu lõpetamise soovist teatamiseks, lõpeb põhjendamatult vara;
- i) siduda tarbija pöördumatult tingimustega, millega tarbijal ei olnud tegelikke võimalusi tutvuda enne lepingu sõlmimist;
- j) anda müüjale või teenuste osutajale võimalus muuta lepingutingimusi ühepoolselt, ilma mõjuva, lepingus kindlaksmääratud põhjusega;
- k) anda müüjale või teenuste osutajale võimalus muuta toote või osutatava teenuse omadusi ühepoolselt ning ilma mõjuva põhjusega;
- l) anda võimalus, et müüja või teenuste osutaja määrab kauba hinna tarnimise ajal või tõstab kauba või teenuse hinda, ilma et tarbijal oleks kummalgi juhul õigus leping lõpetada, kui lõplik hind on liiga kõrge, võrreldes lepingu sõlmimise ajal kokkulepitud hinnaga;
- m) anda müüjale või teenuste osutajale õigus otsustada, kas tarnitav kaup või osutatavad teenused on lepingule vastavad, või anda müüjale või teenuste osutajale ainuõigus tõlgendada ükskõik millist lepingutingimust;
- n) piirata müüja või teenuste osutaja kohustust täita oma esindajate võetud kohustusi või siduda oma kohustuste täitmine mingi konkreetse vorminõudega;
- o) kohustada tarbijat täitma kõiki kohustusi, kui müüja või teenuste osutaja jätab oma kohustused täitmata;
- p) võimaldada müüjal või teenuste osutajal tarbija nõusolekuta loovutada oma lepingujärgsed õigused ja kohustused, kui see võib vähendada tarbijale antavaid garantiisid;
- q) jätta tarbija ilma õigusest võtta õiguslikke meetmeid või kasutada mis tahes muud õiguskaitsevahendit või tarbija kõnealust õigust piirata, eelkõige nõudes, et tarbija kasutaks vaidluste lahendamiseks üksnes arbitraazimenetlust, mida õigusnormidega ei reguleerita, lubamatult piirata tarbijale kättesaadavaid tõendeid või panna tarbijale tõendamiskohustus, mis kohaldatava seaduse alusel peaks olema teise lepinguosalise ülesanne.

2. Punktide g, j ning l reguleerimisala

- a) Punkt g ei takista tingimuste kehtestamist, mille kohaselt finantsteenuste osutaja jätab endale õiguse ühepoolselt ning teatamata lõpetada tähtajatu leping, kui on olemas mõjuv põhjus ning kui teenuste osutaja on kohustatud sellest viivitamata teisele lepinguosalisele või teistele lepinguosalistele teatama.

- b) Punkt j ei takista tingimuste kehtestamist, mille kohaselt finantsteenuste osutaja jätab endale õiguse teatamata muuta tarbija poolt või tarbijale makstavat intressimäära või finantsteenuste eest tasutavate muude maksude suurust, kui on olemas mõjuv põhjus ning kui teenuste osutaja on kohustatud sellest teist lepinguosalist või teisi lepinguosalisi esimesel võimalusel teavitama ning lepinguosaline või lepinguosalisel võivad soovi korral lepingu kohe lõpetada.

Punkt j ei takista samuti tingimuste kehtestamist, mille kohaselt müüja või teenuste osutaja jätab endale õiguse muuta ühepoolselt tähtjatu lepingu tingimusi, kui ta on kohustatud sellest tarbijale mõistliku aja jooksul teatama ning kui tarbija võib lepingu soovi korral katkestada.

- c) Punkte g, j ning l ei kohaldata:

— väärtpaberite, rahastamisvahendite ja muude toodete või teenustega seotud tehingute suhtes, kui hind on seotud börsinoteeringu või börsiindeksi või finantsturu kursi kõikumistega, mida müüja või teenuste osutaja ei saa mõjutada,

— lepingute suhtes, mis on seotud välisvaluuta ostu või müügiga, reisitšekkide või rahvusvaheliste maksekorraldustega välisvaluutas.

- d) Punkt l ei takista hinnaindekseerimisklauslite rakendamist, kui need on seadusega lubatavad ning kui hindade muutumist täpselt kirjeldatakse.
-